

İnsan hakları kamusal alanda

Inscire adlı derneğin temsilcileri İstanbul'da insan hakları ile ilgili projelerinin tanıtımı için bir toplantı düzenlediler. İnsan hakları meselelerinin aslında nasıl apolitikleşip kentsel tasarımın bir parçası haline gelebileceğini konuştuk.

Ece Aksakoğlu: Inscire adlı derneği temsilen "İstanbul'da İnsan Hakları Temalı Metro İstasyonu Projesi"ni tanıtmak için geldiniz. Öncesinde biraz Inscire hakkında bilgi verebilir misiniz?

Philippe Nothomb: Bu yazıt da diyebileceğimiz çalışmaların ilki Paris'te yapıldı. Françoise Schein isimli mimarlık ve şehirlik eğitimi almış olan plastik sanatçısı tarafından yapılan bu proje Paris metro istasyonlarında ilk kez uygulandı. François zaten 15 yıldır dünya çapında büyük kentsel projeler ağı gerçekleştirmekle ilgili çalışmalar yapıyordu. 1989 yılında Inscire Derneği'ni kurdu ve şimdi projeler bu dernek üzerinden devam ediyor. Inscire, kültürel çeşitliliği, evrensel insan hakları ilkelerini ve sanatsal yaratıcılığı birleştiren bir proje. Bu anlamda derneği hem bir insan hakları projesi hem de bir kültür sanat projesi ve hatta bir kentsel tasarım projesi olarak da nitelendirmek mümkün. Kentlerin kamusal alanlarında insan hakları evrensel beyannamesinde yer alan maddeleri seramik üzerine hafif hafif ve/veya işaretleme yazma projesi. Çoğu kente projeler seramikten yapılıyor ve kalıcı olarak büyük ölçekte hazırlanıyor. Inscire bir dernek. Tam olarak misyonumuz hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Temelde yaptığımız şey insan hakları konusundaki bilinci geliştirmek. Bunu da kamusal alanlar üzerinde ve o kentin kullanıcılarıyla yapıyoruz. Özellikle de çocuklarla birlikte çalışıyoruz. Projelerin uygulandığı bölgelerdeki ilköğre-

tim okullarıyla ortaklık kurup projelerin gerçekleştirilmesine ya da sürdürülmesine masasında çocuklarla birlikte çalışıyoruz. Temelde onlardaki bilinci geliştirmek yetiştirmek için geliştirmekten daha önemli. Gerçekleştirilen projelerde ülkeye ve kente bağlı olarak yerel kültür ve tarihin önemi de bizim için büyük. Mutlaka bu unsurları da projeye katıyoruz.

Ayrıca toplumun dezavantajlı kesimlerinde uygulanan projeler içerisinde el sanatlarına yönelik mesleki eğitim ve beceri de veriyoruz. İnsan hakları konusunu geniş kitlelere hedef olarak çalışan proje çok az var. Inscire bu anlamda bir boşluğu doldurmaya da çalışıyor, üstelik bunu yaparken estetik bir kaygı da taşıyor.

Uygulama alanlarımız hep kamusal alanlar değil mi? Genelde metro istasyonları olarak görülüyor çünkü metrolar yer altında kalmış ve kentlilerin aslında en çok kullandıkları alanlar. Biz bu tip, her kentlinin kullandığı kamuya açık alanları yenilemeyi ve böyle yeni alanlar yaratmayı hedefliyoruz. Örneğin Rio'daki Favelalar'da sokakta duvarları uygulamalar yaptık. İnsanlar kentlerin çekim alanında, kentlere göç ediyorlar. Onları kendi kültürleriyle yeniden yazıyorlar. Metro istasyonları farklı kültürlerden gelen kentli insanlarla karşılaşabileceğimiz yegane kamusal alanlar.

Şimdiye kadar nerelerde uygulamalar yaptınız? Avrupa, Orta Asya ve Latin Amerika'daki büyük kentlerde insan haklarının evrenselliğini o yöreye özgü bir temayla aldık. Projelerin 1948 beyannamesinin yanı sıra yerel kültürle ilgili



"İstanbul'da da siyasi kaygılardan arındırılmış olarak misyonunu gerçekleştirmeyi hedefliyor"

plastik sanat eserleri ve edebî metinlerden oluşan çalışmalar da yer alıyor.

1989'da yapılan ilk proje Paris Concorde metro istasyonu duvarlarına 1789 bildirisini yazıldı.

1992'de Brüksel'de yapılan projede, metro duvarlarında çok sayıda yazıt tabaka oluşturularak "sınırlar ve insan hakları" teması işlendi. Çünkü Avrupa'nın merkezi

sayılan bir kentte sınırlarla ilgili bir çalışma yapılması ortaya özgün bir projeydi.

1993'te Hayfa'da yapılan projede metro istasyonu yerine Beth Hagafen Center seçildi ve barışa ithaf edilen duvarın üzerine kırıktı bir çizgiyle dünyadaki sınırlar betimlendi (İsrail-Filistin sınırı dahil). Yazılar İbranice, Arapça ve Fransızca olmak üzere 3 ayrı dilde yazıldı.

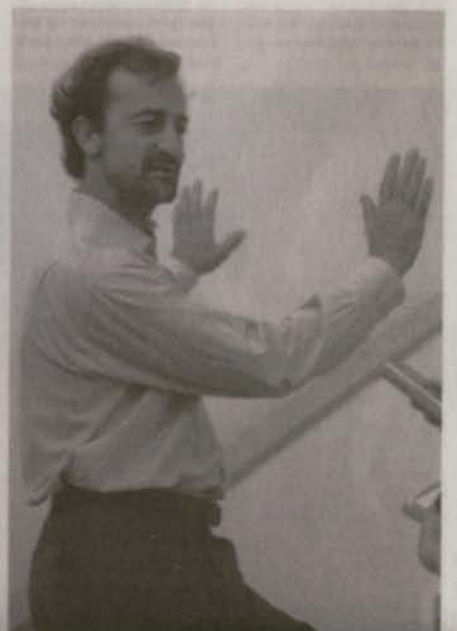
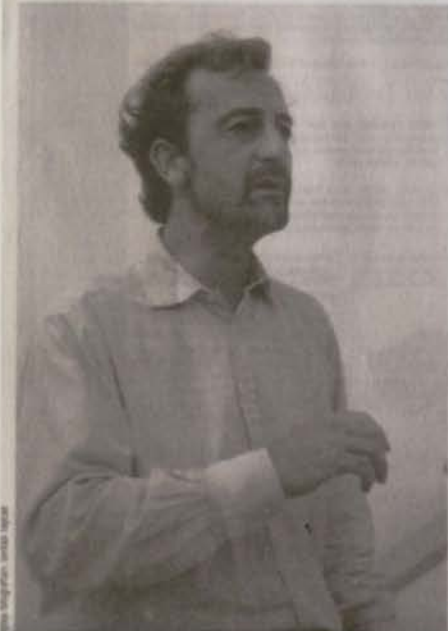
1994 yılında Lizbon'da Station Parque'teki projede Portekiz'in tüm dünya için önemli coğrafi keşiflerde bulunmuş olmasından yola çıkılarak duvarlara keşiflerin hikayesini anlatan 50 kartografik harita yerleştirildi.

1998'de Stockholm'deki Station Universitet'te gerçekleştirilen projede canlıların sınıflandırılmasını yapan ünlü İsveçli botanikçi Carl Linné'den yola çıkılarak, hayvan haklarıyla ilgili bir pano oluşturuldu ayrıca Linné'nin sınıflandırılmasına atıfta bulunarak günümüzün önemli konularından mühendislik, nüfus hareketleri ve dünyadaki farklı bölge tipolojileri istasyon

duvarlarına resmedildi.

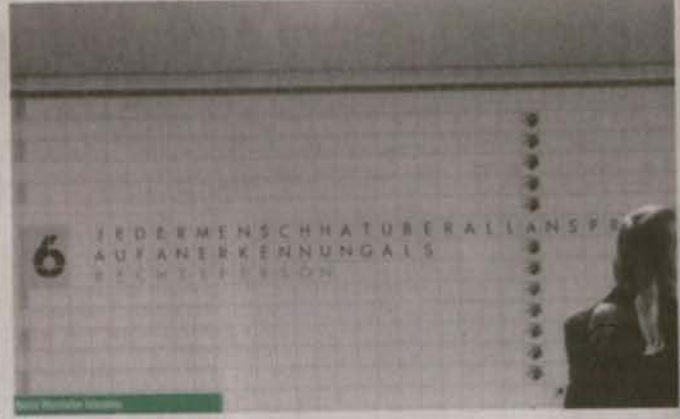
Berlin Westhafen Station'da insan hakları, ünlü Alman hümanist şair Heinrich Heine'nin bakış açısıyla ele alındı, istasyonun tasarımı ise Bauhaus Ekolü'nün ilkelerine göre gerçekleştirildi.

2001'de ki projede Rio de Janeiro'da İnsan Hakları Bildirgesi'nin maddelerine koyut olarak 30 farklı tabaka ile projeyi yaymayı amaçladık. Duvarları gerçek insan isimleri yerleştirilmiş, seramiklerle ve kentinin klanlarıyla ürettik. Beemen'deki projede Rhododendron Botanik Bahçesi'nde metinler parkın semimine bronz harflerle yerleştirildi.





Paris, Zeynep Müezzino



Berlin, Zeynep Müezzino



Lisbon, Feryal Çelikkaya



Lisbon, Feryal Çelikkaya

2002 yılında yapılan bu projede, nasıl birlikli çeyitlik gösteriyorsa ve tek bir tür tüm doğayı oluşturmuyorsa dünyamız da insan çeşitliliğiyle daha güzel bir yer olduğunu göstermek amacıyla bu park seçildi.

Şimdilik son örnek olan Kabil'de, Stadion'un yeni bir tasarımı kavuşturulması planlanırken bildirgenin geleneksel kitemiz ve yerel kalıfrafı sanatı kullanılarak seramiklere yazılması böylece hem geleneksel üretimin canlandırılması ve üreticiye ekonomik katkıda bulunmasını öngörüyoruz.

İleride hangi kentlerde nasıl projeler yapmayı düşünüyorsunuz?

Halen devam etmekte olan ve düşünülen projeler de var. Dublin'de yine metro istasyonlarında uygulanacak bir proje düşünüyoruz. Paris'te 3 proje daha yapılması düşünülüyor. Okullarda bununla ilgili bir yarışma açılacak. Portekiz'de 13 okulla çalışacağız ve İspanya'da da düşünüldüğümüz projeler var.

Bu projeleri uygularken yerel yönetimle mi yoksa devletle mi işbirliği yapıyorsunuz? Çünkü temelde insan hakları konu olunca devlet sorun yaratıcı hale gelebilir.

Yerel yönetimlerle çalışıyoruz. Bu doğru ama modern toplumlarda bu sorun olmamalı. Ayrıca bu projeleri sadece sanatsal projeler olarak değerlendirmek de mümkün, tamamen apolitik oldukları da hesaba katılmalı. Kamusal alanlarında apolitik olması gerekir, François de tam bu araz noktada duruyor. Bu yüzden diğer projeleri gerçekleştirebildi ve dünyanın her yerinde de gerçekleştirmeye devam edecek. Başta buna

gülmüyordum ama sonunda bir "duvar editörleri" olarak çalışıyoruz.

Şimdiye kadar ortaklık kurduğunuz kurumlar hangileri?

Üretimdeki ortaklar: FIDH (Fédération Internationale des Ligues des Droits de l'Homme - Uluslararası İnsan Hakları Birlikleri Federasyonu).

Mali ortaklar ise: La Fondation Mario Soares, Le Centre d'Information Jacques Delors, La ville de Lisbonne, Le CCB, Centre Culturel de Belem, La Fondation La Ferthe, La Fondation Un Monde Four Tous (la Fondation de France), Le Consulat de France de Rio de Janeiro.

İstanbul'u seçmeniz özel bir neden var mı? AB sürecindeki bir ülkede, uluslararası bir sivil toplum kuruluşu tarafından ve insan hakları üzerine olan bir projeden bahsedince mutlaka politik gerekçeler akla gelecektir. Böyle politik kaygılarınız sanırım yok değil mi?

Inscrite "Bathilar" tarafından, insan ihallerinin yoğun olarak yapıldığı ülkelere yönelik tasarlanmış bir proje değil. Projenin hedef kitlesi İstanbul halkı olduğu kadar Paris, Lizbon, Rio de Janeiro'da yaşayan tüm insanlar, kentliler. 1 sene önce François İstanbul'a geldiğinde burada da bir müdahale yapmaya karar verdi. Bu proje, Türkiye'nin adaylığı sürecinde İstanbul'u AB kentleriyle insan hakları ve kültür ortak noktasında birleştirecek bir proje. Aslında İstanbul için bir prestij projesi olarak da değerlendirilebilir. Her kentte olduğu gibi İstanbul'da da tamamen politik ve siyasi kaygılardan

"Sadece sanatsal projeler olarak değerlendirmek mümkün, tamamen apolitik oldukları da hesaba katılmalı"

arındırılmış olarak sadece kendi misyonunu gerçekleştirme hedefliyor. İstanbul'da metro henüz diğer uygulama yaptığınız kentlerdeki kadar yaygın bir ulaşım aracı değil ve fazla gelişmiş bir ağı sistemi de yok. İstanbul için tek önerdiğiniz metro istasyonu mu?

İstanbul için de metro istasyonu düşünüyoruz ancak bu daha ilk toplantı ve fark ön-

erilere de açılır. Burada diğer sivil toplum kuruluşları ve aktörlerle yapacağımız görüşmeler sonucunda birlikte karar vereceğiz çünkü bu proje İstanbul'da yaşayan kentliler için yapılacak bir proje olacak. "İnsan Hakları Yolu", 2003'e kadar tüm uygulamalarda 2 akaza geliştirildi: Önce metrolarda sonra da toplumsal ve eğitimci bir programla birlikte yoksul mahallelerde. Birbirini

tamamladığına düşündüğümüzde bu iki strateji İstanbul'da da aynı değerlerinde olduğu gibi devam edecek. İstanbul projesi de diğerleriyle bir bütünlük sağlayacak şekilde sürdürülebilir ve küresel bir öneri olarak tasarlandı.

İstanbul'da kimlerle çalışmayı planlıyorsunuz?

Tüm projelerdeki esas ortağımız FIDH yine bizimle olacak. İstanbul'daki için ise İnsan Yerleşimleri Derneği ilk desteği verdi ve bizim için proje ortakları bulmayı ümit ettiğimiz bu toplantıyı organize etti. Özellikle insan haklarıyla ilgili çalışmalar yapan STK'lar başta olmak üzere her türlü ortaklığa açığız. Kan-

lımız olarak da çocukların, gençlerin ve seramik ustalarının yazmalarını planlıyoruz. Bunun için de okullara başvuracağız. 30 okulla çalışmayı planlıyoruz, her okıldan 100 öğrenci kazınması hedefimiz. Her çocuktan insan hakları beyannamesinin bir maddesini düşünmelerini ve onları birer pano üzerinde resimlemelerini isteyeceğiz. Şu ana kadar bazı siyasetçilerden de destek aldık ama sadece "evet bu proje çok güzel" şeklinde bu tabii ki de tam bir destek anlamına gelmiyor.

Filizye Nalbantlı, İnceviz Derneği proje yöneticisi.
Detaylı bilgi için: www.winsa.org

Hayallerinizi pencereyi dışarı açarak, size açtığımız fırsatları değerlendirin. Winsa ile birlikte hayallerinizi gerçekleştirin. Winsa, Türkiye'nin en büyük ve en başarılı inşaat ve emlak şirkettir. Winsa ile birlikte hayallerinizi gerçekleştirin.

winsa